॥ भीष्म उवाच ॥ शृणु तत्त्वेन कौन्तेय दानं प्रति ममानघ। यथा दानं प्रदातव्यं सर्व्ववर्णेषु भारत । १२८०
धर्म्मादर्थाद्भयात् कामात् कारुण्यादिति भारत। दानं पञ्चविधं ज्ञेयं कारणैर्य्यैर्निबोध तत्।
इह कीर्त्तिमवाप्नोति प्रेत्य चानुत्तमं सुखं। इति दानं प्रदातव्यं ब्राह्मणेभ्योऽनसूयता।
ददाति वा दास्यति वा मह्यं दत्तमनेन वा। इत्यर्थिभ्यो निशम्यैवं सर्व्वं दातव्यमर्थिने।
नास्याहं न मदीयोऽयं पापं कुर्य्यादिमानितः। इति दद्याद्भयादेव दृढं मूढाय पण्डितः।
प्रियो मेऽयं प्रियोऽस्याहमिति सम्प्रेक्ष्य बुद्धिमान्। वयस्यायैवमक्लिष्टं दानं दद्यादतन्द्रितः। १२८५
दीनश्च याचते चायमल्पेनापि हि तुष्यति। इति दद्याद्दरिद्राय कारुण्यादिति सर्व्वथा।
इति पञ्चविधं दानं पुण्यकीर्त्तिविवर्द्धनं। यथाशक्त्या प्रदातव्यमेवमाह प्रजापतिः।

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि दानधर्म्मकथने अष्टत्रिंशदधिकशततोऽध्यायः ॥ १३८ ॥

॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ पितामह महाप्राज्ञ सर्व्वशास्त्रविशारद। आगमैर्व्वेदभिः स्फीतो भवान्नः प्रवरे कुले।
त्वत्तो धर्म्मार्थसंयुक्तमाश्चर्य्यञ्च सुखोदयं। आश्चर्य्यभूतं लोकस्य श्रोतुमिच्छाम्यरिन्दम।
अयञ्च कालः सम्प्राप्तो दुर्लभो ज्ञातिबान्धवैः। शास्ता च न हि मे कश्चित्त्वामृते पुरुषर्षभ। १२९०
यदि तेऽहमनुग्राह्यो भ्रातृभिः सहितोऽनघ। वक्तुमर्हसि नः प्रश्नं यत्त्वां पृच्छामि पार्थिव।
अयं नारायणः श्रीमान् सर्व्वपार्थिवसम्मतः। भवन्तं बहुमानेन प्रश्रयेण च सेवते।
अस्य चैव समक्षं त्वं पार्थिवानाञ्च सर्व्वशः। भ्रातॄणाञ्च प्रियार्थं मे स्नेहाद्भाषितुमर्हसि।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तस्य तद्वचनं श्रुत्वा स्नेहादागतसम्भ्रमः। भीष्मो भागीरथीपुत्त्र इदं वचनमब्रवीत्।
॥ भीष्म उवाच ॥ अहं ते कथयिष्यामि कथामतिमनोहरां। अस्य विष्णोः पुरा राजन् प्रभावो यो मयाश्रुतः। १२९५
यश्च गोवृषभाङ्कस्य प्रभावस्तञ्च मे शृणु। रुद्राण्याः संशयो यश्च दम्पत्योस्तञ्च मे शृणु।
व्रतं चचार धर्म्मात्मा कृष्णो द्वादशवार्षिकं। दीक्षितश्चागतो द्रष्टुमुभौ नारदपर्व्वतौ।
कृष्णद्वैपायनश्चैव धौम्यश्च जगतम्बरः। देवलः काश्यपश्चैव हस्तिकाश्यप एव च।
अपरे चर्षयः सन्तो दीक्षादमसमन्विताः। शिष्टैरनुगताः सिद्धैर्द्देवकल्पैस्तपोधनैः।
तेषामतिथिसत्कारमर्च्चनीयं कुलोचितं। देवकीतनयः प्रीतो देवतुल्यमकल्पयत्। १३००
हरितेषु सुवर्णेषु वर्हिष्केषु नवेषु च। उपोपविविशुः प्रीता विष्टरेषु महर्षयः।
कथाश्चक्रुस्ततस्ते तु मधुरा धर्म्मसंहिताः। राजर्षीणां पुराणाञ्च ये वसन्ति तपोधनाः।
ततो नारायणं तेजो ब्रह्मचर्य्येन्धनोत्थितं। वक्त्रान्निःसृत्य कृष्णस्य वह्निरद्भुतकर्म्मणः।
सोऽग्निर्द्ददाह तं शैलं सद्रुमं सलताचुपं। सपक्षिमृगसङ्घातं सश्वापदसरीसृपं।
मृगैश्च विविधाकारैर्हाहाभूतमचेतनं। शिखरं तस्य शैलस्य मथितं दीनदर्शनं। १३०५
स तु वह्निर्म्महाज्वालो दग्ध्वा सर्व्वमशेषतः। विष्णोः समीपमागम्य पादौ शिष्यवदस्पृशत्।
ततो विष्णुगिरिं दृष्ट्वा निर्दग्धमिव कर्शनः। सौम्यदृष्टिनिपातैस्तं पुनः प्रकृतिमानयत्।
तथैव स गिरिर्भूयः सुपुष्पितलताद्रुमः। सपक्षिगणसंघुष्टः सश्वापदसरीसृपः।